

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ «УНІВЕРСУМ»

Циклова комісія з педагогічної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ

« » 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА

для студентів

спеціальності

013 Початкова освіта

освітньо-професійної програми

Початкова освіта

освітньо-професійного ступеня

фаховий молодший бакалавр

Київ-2023

Розробник: Кодач Лілія Іванівна, викладач циклової комісії з педагогічної освіти Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладач: Кодач Лілія Іванівна

Протокол від «30» серпня 2023 року № 1

Голова циклової комісії Альона ДОЦЕНКО

Робочу програму перевірено

«___» _____ 2023 р.

Заступник директора з навчально-методичної роботи Оксана ГОЛОВЧАНСЬКА

Заступник директора з навчальної роботи Оксана КАЛАШНИК

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н.р. (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н.р. (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н.р. (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № __

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Вид дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання, оцінювання	Українська
Загальний обсяг кредитів/годин	3/90
Курс	2
Семестр	3
Кількість змістових модулів з розподілом:	3
Обсяг кредитів	3
Обсяг годин, в тому числі:	90
Аудиторні	42
Модульний контроль	6
Самостійна робота	42
Форма семестрового контролю	Залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: формування у студентів системи цінностей інклюзивної освіти, засвоєння теоретико-методологічних та нормативно-правових засад інклюзивної освіти, оволодіння студентами знать щодо організації та впровадження інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами (ООП).

Основні завдання:

- ознайомити студентів з сутністю, місцем і роллю інклюзивної освіти в національній системі освіти.
- формувати у студентів усвідомленого розуміння основоположних засад інклюзивної освіти;
- навчити організовувати здоров'язбережувальне, безпечне, інклюзивне освітнє середовище;
- сформувати навички командної роботи при навчанні та вихованні дітей з особливими освітніми потребами;
- сприяти становленню у майбутніх фахівців здатності забезпечувати в освітньому середовищі сприятливі умови для кожного учня, залежно від його індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів.
- виробити у студентів уміння використовувати прийоми і способи вербальної і невербальної взаємодії з батьками та дітьми з особливими освітніми потребами.
- сформувати розуміння специфіки проблем інклюзивної освіти під час воєнного стану.
- сприяти практичному оволодінню спеціальними освітніми і фаховими техніками керівництва процесом навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами.
- розвивати уміння складати індивідуальну програму розвитку дитини з особливими освітніми потребами та знаходити оптимальні шляхи її реалізації.

Дисципліна «Інклюзивна освіта», як обов'язкова основа освітньої компоненти програми, забезпечує оволодіння студентами загальними, спеціальними та предметними компетентностями:

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
Загальні компетентності		
ЗК-3	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.	Модуль 1: 1-3 Модуль 2: 1-5 Модуль 3: 1-4
ЗК-4	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	Модуль 1: 1-3 Модуль 2: 1-5 Модуль 3: 1-4
ЗК-5	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.	Модуль 1: 1, 2 Модуль 2: 1-4 Модуль 3: 1-4

ЗК-6	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	Модуль 2: 1-5 Модуль 3: 1-4
Спеціальні компетентності		
СК-1	Здатність до застосування системи психологопедагогічних знань і умінь, що є базовими для реалізації змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти.	Модуль 1: 1-3 Модуль 2: 1-5 Модуль 3: 1-4
СК-12	Здатність до організації здоров'язбережувального, безпечного, розвивального, інклюзивного освітнього середовища.	Модуль 3: 2-4
СК-13	Здатність усвідомлювати особисті відчуття і почуття, управляти власними емоційними станами.	Модуль 1: 1-3 Модуль 2: 1-5 Модуль 3: 1-4
СК-17	Здатність забезпечувати в освітньому середовищі сприятливі умови для кожного учня, залежно від його індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів.	Модуль 3: 1-4
Предметні компетентності		
	Наявність знань про сутність та структуру інклюзивної освіти.	Модуль 1: 1-3
	Усвідомлення історичних передумов та перспектив розвитку інклюзивної освіти.	Модуль 1: 1-2
	Розуміння найбільш відомих типів особливих освітніх потреб дітей.	Модуль 2: 1-5
	Знання особливостей дидактики як загальної теорії інклюзивної освіти.	Модуль 1: 2
	Оволодіння засобами та способами щодо створення універсального дизайну інклюзивного освітнього середовища.	Модуль 3: 4
	Усвідомлення особливостей та відмінностей особливих освітніх потреб дітей.	Модуль 2: 1-5
	Здатність застосовувати основні технології навчання та оцінювання в інклюзивному освітньому середовищі під час воєнного стану.	Модуль 3: 1-4
	Вміння розробляти індивідуальну програму розвитку дитини з особливими освітніми потребами.	Модуль 3: 3

3. Результати навчання за дисципліною.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні:

- використовувати фахову літературу та інформаційно-комунікаційні технології в освітньому процесі початкової школи **(РН-1)**;
- планувати роботу вчителя, а саме здійснювати: календарно-тематичне планування змісту освітніх галузей, поурочне планування, планування виховної роботи, планування професійного саморозвитку вчителя **(РН-3)**;
- забезпечувати підтримку особистісного розвитку дитини в освітньому процесі **(РН-8)**;
- створювати безпечні, психологічно комфортні умови освітнього процесу, використовувати прийоми попередження та протидії булінгу, надавати домедичну допомогу **(РН-11)**;
- складати індивідуальну програму розвитку дитини з особливими освітніми потребами та знаходити оптимальні шляхи її реалізації **(РН-12)**;
- враховувати при створенні освітнього середовища індивідуальні потреби учнів **(РН-14)**.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт			
		Аудиторна:			
		Лекції	Семінари	Практичні	Самостійна робота
Змістовий модуль 1. Сутність, структура та генезис інклюзивної освіти					
Тема 1. Інклюзивна освіта як модель соціального устрою: сутність, головні завдання і принципи.	8	2	2		4
Тема 2. Дидактика як загальна теорія інклюзивної освіти та навчання.	8	2	2		4
Тема 3 Зміст інклюзивної освіти.	8	2		2	4
Модульний контроль	2				
Разом за змістовим модулем 1	26*	6	4	2	12
Змістовий модуль 2. Дитина з особливими освітніми потребами як суб'єкт інклюзивної освіти					
Тема 1. Поняття «Дитини з особливими освітніми потребами». Дитячі травми під час воєнного стану та їх особливості.	6	2			4
Тема 2. Діти з порушенням аналізаторів. Особливості розвитку дітей з порушеннями аналізаторів.	8	2	2		4
Тема 3. Діти із затримкою психічного розвитку та з порушеннями інтелектуального розвитку.	8	2	2		4
Тема 4. Діти з порушенням мовлення. Етіологія та класифікація мовленнєвих порушень.	6	2			4
Тема 5. Поняття «ранній дитячий аутизм» та його особливості.	8	2	2		4
Модульний контроль	2				
Разом за змістовим модулем 2	38*	10	6		20
Змістовий модуль 3. Організація освітнього процесу в умовах інклюзивної освіти					
Тема 1. Психолого-педагогічний супровід дітей з ООП під час воєнного стану як умова успішної інтеграції дітей у соціум. Команда психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП.	6	2	2		2
Тема 2. Оцінювання розвитку та визначення особливих освітніх потреб дитини. Індивідуальна програма розвитку дитини з ООП.	7	2	2		3
Тема 3. Технології навчання та оцінювання в інклюзивному освітньому середовищі.	7	2		2	3

Тема 4. Універсальний дизайн інклюзивного освітнього середовища.	4	2			2
Модульний контроль	2				
Разом за змістовим модулем 3.	26*	8	4	2	10
Усього годин за курс	90*	24	14	4	42

* З урахуванням модульного контролю (6 годин)

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Сутність, структура та генезис інклюзивної освіти

Тема 1. Інклюзивна освіта як модель соціального устрою: сутність, головні завдання і принципи (2 год).

Сутність і зміст поняття «інклюзивна освіта», «інклюзія». Завдання та принципи інклюзивної освіти (ІО). Правова основа інклюзивної освіти: основні міжнародні документи та чинне законодавство України. Концептуальні засади розвитку інклюзивної освіти дітей з ООП як основа розвитку необхідних компетенцій для організації та реалізації освітнього процесу в умовах інклюзивної освіти. Концепція нормалізації та теорія включення як підґрунтя для забезпечення рівних шансів у навчанні, вихованні та розвитку для всіх дітей. Соціальна та медична моделі розуміння інвалідності. Класифікація порушень психофізичного розвитку дітей та особливості їх навчання й виховання. Проблеми організації педагогічного процесу в початковій школі.

Ключові слова. Інклюзивна освіта, інклюзія, розвиток, освітній процес, нормалізація, теорія включення, рівні шанси, навчання, виховання, соціальна модель, медична модель, інвалідність, діти з особливими освітніми потребами.

Семінарське заняття 1. Інклюзивна освіта як модель соціального устрою (2 год).

Основна література: 1, 2, 3, 4, 5, 6. *Додаткова література:* 8, 9, 11, 14, 19, 20, 21.

Тема 2. Дидактика як загальна теорія інклюзивної освіти та навчання (2 год).

Виникнення і розвиток інклюзивної освіти та навчання. Предмет і завдання дидактики інклюзивної освіти, її категорії. Система закладів освіти для дітей з особливими освітніми потребами. Особливості організації інклюзивної освіти в закладі загальної середньої освіти.

Ключові слова. дидактика, категорія, система закладів освіти, діти з особливими освітніми потребами.

Семінарське заняття 2. Дидактика як загальна теорія інклюзивної освіти та навчання (2 год).

Основна література: 3, 4, 5, 6. *Додаткова література:* 8, 9, 11, 14.

Тема 3. Зміст інклюзивної освіти (2 год).

Стандарт початкової освіти закладу загальної середньої освіти. Нормативні документи змісту інклюзивної початкової освіти. Особливості забезпечення змісту інклюзивної освіти для дітей з особливими освітніми потребами

Ключові слова. Стандарт початкової освіти, зміст інклюзивної початкової освіти, інклюзивна освіта, заклад загальної середньої освіти, діти з особливими освітніми потребами.

Практична робота 1. Зміст інклюзивної освіти (2 год).

Основна література: 1, 2, 3, 4, 5, 6. *Додаткова література:* 1, 8, 9, 10, 11, 14, 16, 19, 30, 32.

Змістовний модуль 2. Дитина з особливими освітніми потребами як суб'єкт інклюзивної освіти

Тема 1. Поняття «Дитини з особливими освітніми потребами». Дитячі травми під час воєнного стану та їх особливості (2 год).

Поняття «дитина з ООП» і «діти з обмеженими можливостями». Класифікація порушень розвитку у дітей. Особливості і закономірності порушеного розвитку. Психічний дизонтогенез. Клінічна класифікація типів дизонтогенеза. Класифікація за В.П. Лебединським. Етіологія і патогенез дизонтогенезу, ПТСР у дітей з особливими освітніми потребами: його прояви, особливості та наслідки. Напрями роботи з дітьми з ПТСР.

Ключові слова Дитина з особливими освітніми потребами, дитина з обмеженими можливостями, порушення розвитку, психічний дизонтогенез, типи дизонтогенеза, етіологія і патогенез дизонтогенезу, травматизація, ПТСР у дітей з особливими освітніми потребами, воєнний стан.

Основна література: 2, 4, 5, 6. *Додаткова література:* 2, 7, 8, 9, 10, 11, 14, 15, 16, 17, 19, 24, 26, 27, 28, 33.

Тема 2. Діти з порушенням аналізаторів. Особливості розвитку дітей з порушеннями аналізаторів (2 год).

Діти з порушенням слуху. Причини порушень слуху у дітей. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями слуху. Діти з порушенням зору. Ступені порушення зору у дітей. Особливості розвитку.

Ключові слова. Діти з порушеннями слуху, діти з порушеннями зору, психолого-педагогічна характеристика проявів, особливості розвитку, інклюзивна освіта, норми та правила взаємодії з дітьми з порушеннями слуху та зору.

Семінарське заняття 3. Діти з порушенням аналізаторів. Особливості розвитку дітей з порушеннями аналізаторів (2 год).

Основна література: 1, 2, 3, 5. *Додаткова література:* 1, 2, 4, 5, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 26, 28, 29.

Тема 3. Діти із затримкою психічного розвитку та з порушеннями інтелектуального розвитку (2 год).

Діти з порушенням інтелектуального розвитку. Причини та ознаки дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. Основні прояви затримки інтелектуального розвитку. Особливості класифікації дітей з порушенням інтелектуального розвитку. Поняття «затримки психічного розвитку» та основні характеристики. Класифікація затримки психічного розвитку.

Ключові слова. Діти з порушенням інтелектуального розвитку, прояви затримки психічного розвитку, процес затримки інтелектуального розвитку.

Семінарське заняття 4. Діти із затримкою психічного розвитку та з порушеннями інтелектуального розвитку (2 год).

Основна література: 1, 2, 3, 4, 5, 6. *Додаткова література:* 1, 2, 4, 5, 7, 8, 9, 24, 32, 35, 36.

Тема 4. Діти з порушенням мовлення. Етіологія та класифікація мовленнєвих порушень (2год.)

Основні види порушень мовлення у дітей та їх причини. Порушення усного мовлення: порушення фонаційного та структурно-семантичного оформлення: основні причини та наслідки. Порушення писемного мовлення: дислексія, дисграфія.

Ключові слова. Діти з порушеннями мовлення, мовленнєві порушення, порушення фонаційного оформлення, порушення структурно-семантичного оформлення, дислексія, дисграфія.

Основна література: 1, 2, 3, 4, 6. *Додаткова література:* 1, 2, 3, 8, 9, 11, 14, 16, 17, 18, 22, 26, 31.

Тема 5. Поняття «ранній дитячий аутизм» та його особливості (2 год).

Розлади аутистичного спектру (РАС). Диференціальна діагностика розладів аутистичного спектру. Прояви розладів аутистичного спектру. Особливості психофізичного розвитку дітей з розладом аутистичного спектру.

Ключові слова. Розлади аутистичного спектру, диференціальна діагностика, прояви РАС, психофізичний розвиток дітей з РАС.

Семінарське заняття 5. Поняття «ранній дитячий аутизм» та його особливості (2 год).

Основна література: 1, 2, 3, 4, 5, 6. *Додаткова література:* 1, 2, 4, 8, 9, 14, 16, 18, 23, 24, 25, 26, 27, 30, 34, 35, 36.

Змістовний модуль 3. Організація освітнього процесу в умовах інклюзивної освіти

Тема 1. Психолого-педагогічний супровід дітей з ООП під час воєнного стану як умова успішної інтеграції дітей у соціум. Команда психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП (2 год).

Поняття про психолого-педагогічний супровід дитини з особливими освітніми потребами в інклюзивному освітньому просторі. Складники психолого-педагогічного супроводу. Психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги. Основні завдання та функції команди психолого-педагогічного супроводу. Склад команди психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП у закладі загальної середньої та дошкільної освіти. Організація роботи команди психолого-педагогічного супроводу під час воєнного стану. Особливості психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими потребами під час воєнного стану. Асистент вчителя як учасник освітнього процесу; асистент дитини як відповідальний за соціальний супровід дитини; батьки як активні учасники освітнього процесу дитини з ООП. Взаємодія усіх учасників команди психолого-педагогічного супроводу в освітньому процесі.

Ключові слова. Психолого-педагогічний супровід, команда психолого-педагогічного супроводу, психолого-педагогічні послуги, корекційно-розвиткові послуги, асистент вчителя, асистент дитини, батьки як учасники освітнього процесу, воєнний стан.

Семінарське заняття 6. Психолого-педагогічний супровід дітей з ООП під час воєнного стану як умова успішної інтеграції дітей у соціум. Команда психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП (2 год).

Основна література: 1, 2, 3, 4, 5, 6. *Додаткова література:* 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 14, 15, 16, 17, 19, 21, 22, 23, 25, 27, 28, 33.

Тема 2. Оцінювання розвитку та визначення особливих освітніх потреб дитини. Індивідуальна програма розвитку дитини з ООП (2год).

Особливості розвитку дитини з особливими освітніми потребами. Концептуальні і методологічні засади організації процесу оцінювання. Зміна існуючої системи оцінки спеціальних освітніх потреб у контексті переходу від медичної до соціальної моделі в освіті. Технології оцінювання розвитку дитини. Типи оцінювання за рівнем його реалізації: первинний і комплексний; за сферами розвитку: психологічний, емоційний, логопедичний. Методики реалізації первинного оцінювання на рівні закладу освіти. Методики реалізації комплексного психолого-педагогічного оцінювання розвитку дитини. Особливості організації освітнього процесу в інклюзивному закладі освіти: розроблення і реалізація Індивідуальної програми розвитку, надання психологопедагогічних та корекційно-розвиткових послуг, створення інклюзивного освітнього середовища, подолання бар'єрів на шляху організації та впровадження інклюзивного навчання, професійне співробітництво в інклюзивному закладі освіти.

Ключові слова. оцінювання розвитку дитини, первинна оцінка, комплексна оцінка, Інклюзивно-ресурсний центр, індивідуальна програма розвитку, SMART-цілі.

Семінарське заняття 7. Оцінювання розвитку та визначення особливих освітніх потреб дитини. Індивідуальна програма розвитку дитини з ООП (2год).

Основна література: 1, 2, 3, 4, 5, 6. *Додаткова література:* 1, 2, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 14, 15, 16, 17, 18, 23, 24, 25, 26, 30, 31, 37, 39.

Тема 3. Технології навчання та оцінювання в інклюзивному освітньому середовищі (2год).

Концепції, орієнтовані на індивідуальний підхід у процесі навчання в інклюзивному освітньому середовищі (теорія множинного інтелекту, концепція, орієнтована на освітні потреби дітей, концепція універсального дизайну). Диференційований та індивідуальний підходи у навчанні дітей з ООП. Сутність традиційного інтенсивного навчання в інклюзивному освітньому середовищі. Методики на основі підходу «Навчання у співробітництві». Стратегії когнітивного навчання в інклюзивному освітньому середовищі. Технологія спільного викладання.

Ключові слова. Технології інклюзивного навчання, диференційоване викладання, спільне викладання, педагогічне оцінювання, формувальне оцінювання.

Практична робота 2. Технології навчання та оцінювання в інклюзивному освітньому середовищі (2год).

Основна література: 1, 2, 3, 4, 5, 6. *Додаткова література:* 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 14, 15, 16, 17, 24, 25, 35, 39.

Тема 4. Універсальний дизайн інклюзивного освітнього середовища (2год).

Універсальний дизайн у сфері освіти. Принципи універсального дизайну інклюзивного освітнього середовища. Тракткування доступності у Конвенції ООН про права людей з інвалідністю. Правове забезпечення архітектурної доступності в Україні. Критерії доступності. Особливості застосування універсального дизайну в інклюзивному освітньому середовищі. Архітектурна доступність, розумне пристосування. Облаштування просторово-фізичного інклюзивного освітнього середовища для дітей з ООП. Медіатека та ресурсна кімната.

Ключові слова. Архітектурна доступність, розумне пристосування, універсальний дизайн, універсальний дизайн в освіті, ресурсна кімната.

Основна література: 1, 2, 4, 6. *Додаткова література:* 1, 8, 9, 11, 14, 15, 16, 17, 18, 23, 24, 25, 26, 27, 34, 36, 39.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Семестровий контроль з дисципліни проводиться відповідно до навчального плану, встановлені графіком навчального процесу.

Контроль навчальної діяльності студентів здійснюється за 12-бальною шкалою. За кожен вид діяльності, студент може отримати 12 балів.

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання.

Самостійна робота студентів є складовою навчального процесу, важливим чинником, який формує вміння навчатися, сприяє активізації засвоєння студентом знань.

Зміст самостійної роботи студентів має таку структуру:

1. Опрацювати зміст тем за літературою.
2. Виконати завдання.

Змістовний модуль 1. Сутність, структура та генезис інклюзивної освіти

Тема 1. Інклюзивна освіта як модель соціального устрою: сутність, головні завдання і принципи.

1. Дайте визначення поняттям інклюзивна освіта, інклюзія, інтеграція, спеціальна освіта, особливі освітні потреби.
2. Проаналізуйте історичне підґрунтя інклюзивної освіти, подати в хронологічній таблиці основні дати становлення інклюзивної освіти.
3. Подайте у формі таблиці перелік міжнародних та національних нормативно-правових актів, що визначають правову основу інклюзивної освіти.
4. Порівняйте у вигляді таблиці спільні та відмінні риси медичної та соціальної моделей розуміння інвалідності.

Тема 2. Дидактика як загальна теорія інклюзивної освіти та навчання.

1. Охарактеризуйте предмет і завдання дидактики інклюзивної освіти, зазначте основні її категорії.
2. Подайте у формі схеми структуровану систему закладів освіти для дітей з особливими освітніми потребами.
3. Визначте 5-7 особливостей організації інклюзивної освіти в закладі загальної середньої освіти.

Тема 3. Зміст інклюзивної освіти.

1. Визначте тезисно особливості стандарту початкової освіти закладу загальної середньої освіти.
2. Напишіть есе на тему: «Інклюзивна освіта в Україні: переваги та недоліки».

Змістовний модуль 2. Дитина з особливими освітніми потребами як суб'єкт інклюзивної освіти.

Тема 1. Поняття «Дитини з особливими освітніми потребами». Дитячі травми під час воєнного стану та їх особливості.

1. Дайте визначення понять «аномалія розвитку», «дитина з особливими потребами», «особливі освітні потреби».
2. Обґрунтуйте місце педагогічного впливу на розвиток дитини з особливими освітніми потребами.
3. Що означає поняття «посттравматичний стресовий розлад»? Опишіть особливості ПТСР у дітей з особливими освітніми потребами.

Тема 2. Діти з порушенням аналізаторів. Особливості розвитку дітей з порушеннями аналізаторів .

1. Опишіть психолого-педагогічну характеристику дітей з порушенням зору.
2. Розгляньте загальні стратегії супроводу для дітей з порушеннями зору в освітньому середовищі закладу.
3. Проаналізуйте загальні рекомендації щодо навчання і розвитку дітей з порушенням слуху.

Тема 3. Діти із затримкою психічного розвитку та з порушеннями інтелектуального розвитку.

1. Опишіть причини та ознаки дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.
2. Подайте у формі таблиці класифікацію затримки психічного розвитку дитини.
3. Розкрийте причини виникнення множинних порушень розвитку, пов'язаних з порушенням інтелектуальної сфери та мовлення.
4. Назвіть напрямки й перспективи корекційно-розвиткової роботи при поєднанні інтелектуальних та мовленнєвих порушень розвитку.

Тема 4. Діти з порушенням мовлення. Етіологія та класифікація мовленнєвих порушень.

1. Що, на Вашу думку, має враховувати педагог під час навчання дитини з порушенням мовлення?
2. Поясніть, у яких випадках педагогу слід рекомендувати батькам консультацію вчителя-логопеда?

Змістовний модуль 3. Організація освітнього процесу в умовах інклюзивної освіти.

Тема 1. Психолого-педагогічний супровід дітей з ООП під час воєнного стану як умова успішної інтеграції дітей у соціум. Команда психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП.

1. Розкрийте значення психолого-педагогічного супроводу дітей з ООП.
2. Охарактеризуйте особливості роботи команди психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП під час воєнного стану.

Тема 2. Оцінювання розвитку та визначення особливих освітніх потреб дитини. Індивідуальна програма розвитку дитини з ООП.

1. Проаналізуйте типи оцінювання розвитку дитини з особливими освітніми потребами.
2. Опишіть 2-3 методи реалізації первинного оцінювання розвитку дитини.
3. Подайте у формі таблиці основні складові індивідуальної програми розвитку дитини з ООП.

Тема 3. Технології навчання та оцінювання в інклюзивному освітньому середовищі.

1. Здійсніть порівняльний аналіз теорії множинного інтелекту, концепції, орієнтованої на освітні потреби та концепції універсального дизайну.
2. Розробіть модель портфоліо учня з ООП.
3. Подайте у формі таблиці основні технології навчання в інклюзивному освітньому середовищі.

Тема 4. Універсальний дизайн інклюзивного освітнього середовища.

1. Підготуйте загальні рекомендації щодо організації просторово-фізичного інклюзивного освітнього середовища для дітей з порушеннями зору, для дітей з порушеннями слуху, для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату, дітей з інтелектуальними порушеннями.

6.3. Загальні критерії оцінювання самостійної роботи студентів.

Самостійна робота студентів включає опрацювання змісту тем за літературою та виконання завдань. Оцінювання за тему здійснюється за 12-бальною шкалою. При оцінюванні студента за тему враховується опрацювання ним усіх питань з даної теми. При визначенні кількості балів за тему викладач керується такими критеріями:

Бал	Критерії
12	Студент вирішив всі завдання для самостійної роботи абсолютно вірно і повно дав відповіді на питання як теоретичного, так і практичного характеру. Логічно і послідовно аргументував і виклав свою точку зору.
10-11	Студент вирішив завдання з 1 помилкою, відповідь на питання містить повне розгорнуте, правильне та обґрунтоване викладення матеріалу, допущено 2-3 помилки при вирішенні практичних завдань.
8-9	Студент правильно і повно вирішив більшість, але не всі завдання, відповідь на запитання є не повністю аргументованою; допускає незначні неточності
5-7	Студент правильно вирішив половину завдань; думка викладена з порушенням логіки подання матеріалу. Студент правильно вирішив ситуацію, проте не зовсім слушно аргументує її, або враховує не всі, а деякі умови ситуації. Вирішує декілька завдань поверхнево.
3-4	Студент вирішив трохи менше половини завдань; може дати визначення поняття. Відповідь на запитання дає неповно і поверхнево.
1-2	Студент не вирішив більшість завдань або вирішив неправильно; відповіді на питання є неповними; неправильно обґрунтовує своє рішення.

6.4. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Модульний контроль проводиться за навчальним матеріалом модуля після завершення лекційних і семінарських занять в письмовій формі. Тривалість проведення письмового модульного контролю становить 2 академічні години.

Бал	Критерії
12	Студент вирішив всі завдання абсолютн вірно і повно дав відповіді на питання як теоретичного, так і практичного характеру. Логічно і послідовно аргументував і виклав свою точку зору.
10-11	Студент вирішив завдання з 1 помилкою, відповідь на питання містить повне розгорнуте, правильне та обґрунтоване викладення матеріалу, допущено 2-3 помилки при вирішенні практичних завдань.
8-9	Студент правильно і повно вирішив більшість, але не всі завдання, відповідь на запитання є не повністю аргументованою; допускає незначні неточності
5-7	Студент правильно вирішив половину завдань; думка викладена з порушенням логіки подання матеріалу. Студент правильно вирішив ситуацію, проте не зовсім слушно аргументує її, або враховує не всі, а деякі умови ситуації. Вирішує декілька завдань поверхнево.
3-4	Студент вирішив трохи менше половини завдань; може дати визначення поняття. Відповідь на запитання дає неповно і поверхнево.
1-2	Студент не вирішив більшість завдань або вирішив неправильно; відповіді н питання є неповними неправильно обґрунтовує своє рішення.

6.5. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Семестровий контроль з дисципліни проводиться відповідно до навчального плану, встановлені графіком навчального процесу.

Підсумковий контроль проводиться у формі заліку після закінчення вивчення навчальної дисципліни.

Контроль навчальної діяльності студентів здійснюється за 12-бальною шкалою.

Шкала відповідності оцінок

Бали	Вимоги до знань, умінь і навичок студентів
12	мають системні, міцні знання в обсязі та в межах вимог навчальної програми, усвідомлено використовують їх у стандартних та нестандартних ситуаціях. Уміють самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати опанований матеріал, самостійно користуватися джерелами інформації, приймати рішення
11	мають гнучкі знання в межах вимог навчальної програми, аргументовано використовують їх у різних ситуаціях, уміють знаходити інформацію та аналізувати її, ставити і розв'язувати проблеми
10	мають повні, глибокі знання, здатні використовувати їх у практичній діяльності, робити висновки, узагальнення
9	добре володіють вивченим матеріалом, застосовують знання в стандартних ситуаціях, уміють аналізувати й систематизувати інформацію, використовують загальновідомі докази із самостійною і правильною аргументацією
8	застосовують вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, намагаються аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежність між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролюють власну діяльність. Відповіді їх логічні, хоч і мають неточності
7	правильно відтворюють навчальний матеріал, знають основоположні теорії і факти, вміють наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, частково контролюють власні навчальні дії
6	виявляють знання й розуміння основних положень навчального матеріалу. Відповіді їх правильні, але недостатньо осмислені. Вміють застосовувати знання при виконанні завдань за зразком
5	відтворюють основний навчальний матеріал, здатні з помилками й неточностями дати визначення понять, сформулювати правило
4	з допомогою викладача відтворюють основний навчальний матеріал, можуть повторити за зразком певну операцію, дію
3	відтворюють частину навчального матеріалу; з допомогою викладача виконують елементарні завдання
2	відтворюють незначну частину навчального матеріалу, мають нечіткі уявлення про об'єкт вивчення
1	розрізняють об'єкти вивчення

6.6. Шкала відповідності оцінок

Оцінка за 12-ти бальною шкалою	Рейтингова оцінка	Оцінка за 100 - бальною шкалою
12	A	98-100
11	A	94-97
10	A	93-90
9	B	89-86
8	B	85-82
7	C	81-75
6	D	74-69
5	E	68-65
4	E	64-60
3	FX	59-35
2	F	34-20
1	F	19-1

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Навчально-методична карта дисципліни «Інклюзивна освіта».

Разом: 90 год, лекції – 24 год, семінарські заняття – 14 год, практичні заняття – 4, модульний контроль – 6 год., самостійна робота – 42 год.

Тиждень	Змістовий модуль I.			Змістовий модуль II.					Змістовий модуль III.			
Модулі	Змістовий модуль I.			Змістовий модуль II.					Змістовий модуль III.			
Назва модуля	Сутність, структура та генезис інклюзивної освіти.			Дитина з особливими освітніми потребами як суб'єкт інклюзивної освіти.					Організація освітнього процесу в умовах інклюзивної освіти			
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Дати												
Теми лекцій	Інклюзивна освіта як модель соціального устрою: сутність, головні завдання і принципи.	Дидактика як загальна теорія інклюзивної освіти та навчання.	Зміст інклюзивної освіти.	Поняття «Дитини з особливими освітніми потребами». Дитячі травми під час воєнного стану та їх особливості.	Діти з порушенням аналізаторів. Особливості розвитку дітей з порушеннями аналізаторів.	Діти із затримкою психічного розвитку та з порушеннями інтелектуального розвитку.	Діти з порушенням мовлення. Етіологія та класифікація мовленнєвих порушень.	Поняття «ранній дитячий аутизм» та його особливості.	Психолого-педагогічний супровід дітей з ООП під час воєнного стану як умова успішної інтеграції дітей у соціум. Команда психологопедагогічного супроводу дитини з ООП.	Оцінювання розвитку та визначення особливих освітніх потреб дитини. Індивідуальна програма розвитку дитини з ООП.	Технології навчання та оцінювання в інклюзивному освітньому середовищі.	Універсальний дизайн інклюзивного освітнього середовища.
Теми семінарських і практичних занять	Інклюзивна освіта як модель соціального устрою.	Дидактика як загальна теорія інклюзивної освіти та навчання.	Зміст інклюзивної освіти.		Діти з порушенням аналізаторів. Особливості розвитку дітей з порушеннями аналізаторів.	Діти із затримкою психічного розвитку та з порушеннями інтелектуального розвитку.		Поняття «ранній дитячий аутизм» та його особливості.	Психолого-педагогічний супровід дітей з ООП під час воєнного стану як умова успішної інтеграції дітей у соціум. Команда психологопедагогічного супроводу дитини з ООП.	Оцінювання розвитку та визначення особливих освітніх потреб дитини. Індивідуальна програма розвитку дитини з ООП.	Технології навчання та оцінювання в інклюзивному освітньому середовищі.	
Види поточного контролю	Модульний контрольна робота 1			Модульна контрольна робота 2					Модульна контрольна робота 3			
Самостійна робота	12 балів	12 балів	12 балів	12 балів	12 балів	12 балів	12 балів	12 балів	12 балів	12 балів	12 балів	12 балів
Підсумковий контроль	Залік											

8. Рекомендовані джерела.

Основна (базова) література:

1. Ангелова А.В., Івашура Н.С. Інклюзивна освіта. Методичні рекомендації для педагогів загальноосвітніх навчальних закладів: практично-методичний посібник. Київ: Кенгуру, 2019. 48 с.
2. Інклюзивне навчання: Інформаційний посібник для вчителів закладів загальної середньої освіти / упорядники: Софій Н.З., Найда Ю.М. Київ: 2019. 59 с.
3. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ. ТОВ «Агенство Україна», 2019. 300 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzyvne-navchannya/posibniki/inklyuziyavnz.pdf>
4. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта. Педагогічні технології інклюзивного навчання: навчально-методичний посібник Київ: Ранок, 2019. 160 с.
5. Приймак Н. Організація інклюзивного навчання в закладах загальної середньої освіти. Київ: Мандрівець, 2019. 64 с.
6. Шевців З.М. Основи інклюзивної педагогіки. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 248 с.

Додаткова література:

1. Асистент вчителя у закладі загальної середньої освіти з інклюзивною формою навчання: навчально-методичний посібник / А. А. Колупаєва та ін. Харків: Видавництво «Ранок», 2019. 216 с.
2. Горішна Н., Слосанська Г. Підготовка педагогів до навчання дітей з особливими освітніми потребами і травматичним досвідом війни: виклики та можливості. III Всеукраїнська міждисциплінарна науково-практична конференція з міжнародною участю «Інклюзивна освіта: ідея, стратегія, результат» (23–24 квітня 2023 р.). Тернопіль, 2023. С. 82-85. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/29711/1/15_Gorishna_Slozanska.pdf
3. Кінезіологічні вправи, як засіб розвитку для дітей з особливими освітніми потребами / Дніпровська академія неперервної освіти. Дніпро, 2022. 28 с.
4. Корекційно-розвивальні методики для роботи з дітьми з аутизмом: методичні рекомендації / укладачі: Литвяк Д.М., Зленко Л.О. Чернігів: ЧОППО ім. К.Д. Ушинського, 2020. 73 с.
5. Корекційно-розвивальні технології навчання дітей з комплексними порушеннями розвитку: навчально-методичний посібник / Чеботарьова О. В., Блеч Г. О., Гладченко І. В., Бобренко І. В., Мякушко О. І., Сухіна І. В., Трикоз С. В. Київ: ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2020. 558 с.
6. Корекційно-розвиткова робота з учнями з порушеннями зору в умовах інклюзивної освіти: навчально-методичний посібник / за заг. ред. О.Е. Жосана. Кропивницький: КЗ «КОППО імені Василя Сухомлинського», 2021. 104 с.
7. Корекційно-розвиткова робота з учнями з порушеннями опорно-рухового апарату в умовах інклюзивної освіти: навчально-методичний посібник / за заг. ред. О.Е. Жосана. Кропивницький: КЗ «КОППО імені Василя Сухомлинського», 2021. 96 с.

8. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів початкових класів з порушеннями інтелектуального розвитку: навчально-методичний посібник / авт.: Чеботарьова О. В., Трикоз С. В., Блеч Г. О., Гладченко І. В., Бобренко І. В., Королько Н. І., Дмитрієва І. В. Остапенко Л. І., Тарновська Л. І., Гломозда І. В., Чухліб О. А., Стрілець Л. В. Київ, ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2020. 88 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1GqXU6hWIAU5T8EWgE7TQspXaxQCw4hLu/view>
9. Мельнік М.А. Інклюзивна політика держави під час війни. Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. № 6 (276). Київ, 2022. С. 44-49. URL: <https://journals.snu.edu.ua/index.php/VisnikSNU/article/view/620/592>
10. Міністерство освіти і науки України «Освіта України в умовах воєнного стану». Інформаційно-аналітичний збірник. Київ: Освіта, 2022. 18 с.
11. Мороз Н.О. Інклюзивне навчання в умовах війни. Модернізація освітнього процесу в сучасних закладах освіти : збірник наукових праць. Одеса: Університет Ушинського, 2023. С. 64-73. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/17379/1/Modernization%20of%20the%20educational%20process.pdf#page=64>
12. Навчальний курикулум з інклюзивної освіти: Теорія та методика інклюзивного навчання. Модулі 1-3 / уклад. Л. М. Сидорів, за ред. С. М. Сидоріва. Івано-Франківськ: видавець Кушнір Г. М., 2020. 235 с.
13. Навчальний курикулум з інклюзивної освіти: Теорія та методика інклюзивного навчання. Модулі 4-6 / уклад. Л. М. Сидорів, за ред. С. М. Сидоріва. Івано-Франківськ: видавець Кушнір Г. М., 2020. 265 с.
14. Навчально-методичний посібник «Нова українська школа: методика навчання інформатики в 4 класі осіб з порушенням зору на засадах компетентнісного підходу» / Костенко Т. М., Бабяк О. О. Київ: Генеза, 2021. 144 с.
15. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навчально-методичний посібник / Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Харків: Вид-во "Ранок", 2019. 304 с.
16. Навчання дітей із порушеннями зору: навчально-методичний посібник / Костенко Т. М., Гудим І. М. Харків: Вид-во «Ранок», 2019. 184 с.
17. Навчання дітей із порушеннями слуху: навчально-методичний посібник / Кульбіда С. В. та ін. Харків: Вид-во «Ранок», 2019. 216 с.
18. Нова українська школа: особливості організації освітнього процесу учнів початкової школи в інклюзивних класах: навчально-методичний посібник / Миронова С.П. Тернопіль: Астон, 2020. 176 с.
19. Освіта України в умовах воєнного стану (інформаційно-аналітичний збірник) Київ: Освіта, 2022. 358 с.
20. Організаційні засади діяльності асистента вчителя в інклюзивному класі: метод. посіб. / уклад.: О. В. Коган та ін. Харків: «Друкарня Мадрид», 2019. 110 с.
21. Організація індивідуальної освітньої траєкторії для дитини з особливими потребами в закладі загальної середньої освіти: навчально-методичний посібник / За ред. О.С.Голентовської, Житомир: Полісся, 2020. 132 с.

22. Практика взаємодії з батьками дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному просторі: метод. посіб. / уклад.: О. В. Коган та ін. Лисичанськ: ТОВ «ФОКСПРИНТ», 2021. 80 с.
23. Про освіту. Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII URL: https://urst.com.ua/act/pro_osvitu
24. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами. Постанова Кабінету Міністрів України від 21.07.2021 № 765. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/765-2021-%D0%BF#Text>
25. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти. Постанова Кабінету Міністрів України від 15.09.2021 № 957. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text>
26. Прохоренко Л.І. Спеціальна освіта України у вимірах миру та війни: проблеми та вирішення. Інтеграція науки і практики в умовах модернізації спеціальної освіти України збірка матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції 23-24 березня 2023 року. Івано-Франківськ, 2023. С. 180-185. URL: http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/18115/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BA%D0%B0%20%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B2%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84.%20%D0%A1%D0%9E_23-24.03.2023.pdf?sequence=1#page=180
27. Психолого-педагогічна підтримка дітей із заїканням в умовах війни: навч.-метод. посіб. / Рібцун Ю. В. Київ: ІСПП, 2022. 24 с.
28. Розвиток професійних компетентностей педагогічних працівників, які працюють з дітьми з особливими освітніми потребами: нач.-метод. посіб. / Литвин І.М., Басик В.В., Гавриленко Т.Л., Галушко М.І. Черкаси: КНЗ «ЧОППОП ЧОР», 2020. 80 с.
29. Співпраця вчителя та асистента вчителя в інклюзивному освітньому середовищі (методичні рекомендації) / Литвяк Д.М., Зленко Л.О. Чернігів: ЧОППО, 2023. 66 с.
30. Теорія та практика використання альтернативної комунікації для осіб з особливими освітніми потребами: навчально-методичний посібник. Київ: ФОП Усатенко Г. В., 2021. 80 с.
31. 34. Учні початкових класів із особливими освітніми потребами: навчання та супровід: навч.-метод. посібник. Л.І. Прохоренко, О.О. Бабяк, В.В. Засенко, Н.А. Ярмола: навчально методичний посібник. Харків: Вид-во «Ранок», 2020. 160 с.
32. Учні початкових класів із порушеннями зору: навчання та розвиток: навчально-методичний посібник / Костенко Т.М. Харків: Вид-во «Ранок», 2020. 128 с.
33. Учні початкових класів із порушеннями слуху: навчання та розвиток: навч.-метод. посібник. С.В. Кульбіда, С.В. Литовченко, В.В. Жук, В.В. Литвинова. Харків: Вид-во «Ранок», 2020. 144 с.
34. Учні початкових класів із розладами аутистичного спектра: навчання та розвиток: навчально-методичний посібник / І. В. Недозим. Харків: Вид-во «Ранок», 2020. 96 с.
35. Учні початкових класів із тяжкими порушеннями мовлення: навчання та розвиток: навчально-методичний посібник / Рібцун Ю.В. Львів: Світ, 2020. 264 с.